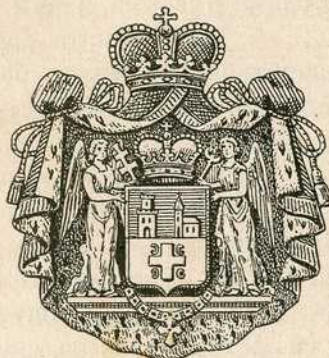

СРПСКИ СИОН

Год. VII.

Број 12.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК:

Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИК:

Протојереј Јован Јеремић.

У Ср. Карловцима у недељу 23. марта 1897.

Познајмо и отклонимо узроке, и нестаће последица.

Ни Поганац се није смирио, јавио се Бапоштар. Тек се овај смирио, узнемирио се Моровић. Помолито се Делиблато, а није се стишао ни Шуљам. Још није свршено ни у Баваништу, а отпочело је у Пргомељу.

А узроци свему томе, и још многим чему у отпадништву у назаренство, на многим странама наше цркве и народа, који су? *Много је тих узрока*, но као да се један највише истиче, јер је најочигледнији, па некоме изгледа и да је најјачи па и једини. А тај узрок је *свештеник*, односно незадовољство са дотичним свештеником. Тај узрок се истиче у Поганцу, Бапоштру, Моровићу, Шуљму и Пргомељу и на многим другим местима поводом прелаза у назарене или унијате. У Делиблату и Баваништу се тај узрок а рјоги изнео, пре него што су одпосни свештеници и дошли у парохију, пре него што су *сами собом* и могли изазвати задовољство или незадовољство. А по нашем схватању, осим тога узрока, посто-

је још многи други узроци, *целе групе узрока*, са којих се дешавају горе поменуте појаве. Те, ако и надаље тим појавама узрок будемо гледали само у рђавим, непогодним и необазривим свештеницима, ми не ћемо никад доћи до сигурна и потребна устукта тим појавама, нити ћемо их спречити, него ће се оне и даље, а све више, развијати на земљишту својих основних узрока. А какав ће им, напоследку, бити свршетак, није тешко предвидети, и ако је за честита Србина најстрашније и помислити.

Бивало је и до данас свештеника с којима парохијани нису били задовољни. То незадовољство је долазило и до огорчења. Па, или је народ те парохије трпио своје зло, незгодан и немио положај и стање, тужио се црквеним властима, тражио помоћи и законске заштите и задовољштине и чекао их, а и сам казнио свога немила свештеника својом нељубави, неповерењем, не оданошћу, па и непоштивањем, (при чему је дакако интерес цркве и њезина задатка оштећен бивао), или је свештеник, увидив своју онемогућеност, за њега и за

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

цркву опасан и убитачан положај, и сам тражио премештај на другу парохију, на којој је после стеченог искуства бивао друкчијим и бољим. Тога је бивало и биће. Јер и свештеници су људи, а међу људима има нас свакојаких.

Али се Србин ради таког свештеника није одметао од своје вере и одрицао цркве, није се светио Православљу и Српству, ни у највећем огорчењу; бар не у масама као што бива данас. Знао је Србин чинити разлику између Православља, цркве и Српства и — рђавих свештеника. Појмио је он, да су Православље, црква и Српство светиња његова, која са делима грешних људи нема никаких свеза, а и недостојан свештеник, да је грешник, који ће своју казну кад тад стићи и примити. Знао је Србин, да су његове светиње вечне, а њихов свештеник прах и пепео суђена дана.

Био је Србин прожман уверењем, да је Православље и црква његовој души што и мајчино млеко чеду сваком, и да му само под зрацима Православља и у топлоти цркве српско име и живот српски сјати и постојати може, а душа спасења наћи.

Био је Србин у том уверењу одушевљен за своју веру и цркву, а спреман и кадар, за светиње своје и за своје мило име и добро народно, жртвовати не само новац, снагу и труд, него и крв и живот.

Такав је Србин био. И зато је бивало Марче, Дишника, Ласовца, а не: Поганца, Баноштра, Моровића, Шуљма, Баваништа, Мокрина, Беодре и Пргомеља, и којих све нема места, са којих нас туга и срам бије. Од уста се откидало, крв се пролевала, на мукама се издисало за свето Православље и цркву светосавску, — док је Србин такав био! А данас? Као да нисмо синови тих некадањих Срба. Јер, сви знаци казују, да смо заборавили жртве и крв својих отаца, да смо неблагодарни мукама њиховим, које отрпеше за Православље, цркву и Српство, само да нам их целе и неокаљане као светињу и аманет сачувају и предаду. Сви знаци казују, да смо и у том правцу — дегенерисани. Ако не сви и свуда, а оно у многим деловима народне нам целине.

Јер, данас се подекоји Србин из ината на цркву каменом баца, из мржње према свештенику Православља одриче, ради 2—3 форинта црквено-општинских приноса са небом и земљом завађа и Српство напушта, за варку лажних учитеља образ српски баца у блато назаренско, на шарена језујитска обећања — тих трговаца у Христовој цркви — жедан преко воде прелази, а за сребренике душу продаје, Св. Саву издаје и Српство расцвељује.

Па је ли свему томе и може ли бити узрок томе само у незадовољству његову са свештеником? Је ли, зар, огорчење само на свештеника кадро да толиким Србима и српским породицама преврне и раструје душу, промене мисли, уништи верску и народносна свест и понос, од јунака да начини кукавице, од мученика издајнице, моралне слабиће, који са вером и црквом, са душом и образом својим тргују и срам терају? Зар је то огорчење кадро толиким Србима натурити нож у руке, да њиме бију посред срца и цркву и народ свој? Може да буде и таквих душевних слабића, али то не могу, из тих узрока, бити масе у народу, јер ове своје огорчењу друге одушке дају, а не издајством целине, којој припадају.

Не обмањујмо се, дакле. Није томе узрок само у рђавом свештенику. Има ових, јоште каквих, и у римокатоличкој цркви, и у другим црквама, и у осталим вероисповестима, па не бива што бива код нас и међу нама. Отворимо очи, нађимо истину. Она је горка, љута и оштра. Тиче се многих нас; кога мање, неког више. Али њоме се можемо користити, она ће нам помоћи, ако нам помоћи има.

Неупутни и недозвољени поступци понеких рђавих или необазривих свештеника, те огорчење повереног им народа против њих, последњи је тек узрок, управо непосредни повод, вероломству и издајству наших јадника и њиховом продавању душе и гажењу образа. Последњи је то узрок, и служи као маска осталих узрока, који су нагомилани у души тих јадника. Ту образину треба здерати, и ми ћемо видети једну грозну ругобу у души тих вероломника и издајника светога нам Православља и милога Српства. Та душев-

WWW.UNILIB
У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А
Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

на ругоба ће нам приказати с једне стране: *запуштеност* верског и религијозног моралног васпитања; *нерад* оних, у чијим је рукама запарложена душевна њива тих јадника, и *несавесност* оних, који су им требали и дужни били озарити душу, отворити умне очи, оплеменити срце, разбистрити мисли, охрабрити и оснажити осећај, веру утврдити, наду окрепити, љубав загрејати, идеале народне омити, светиње народне светињама душа њихових учинити.

Страшна је то пустош и запарложеност душевна! Ту ругобу душевног стања тих вероломника и издајника треба анализовати, на њој дијагнозу душевне им болести сировести, и онда ће нам брзо пући пред очима, да назаренство није само питање леба и тела као што би хтео да га и нама представи својом политичко-економском студијом писац „Паметног (!) назаренства“, него да је то и еминентно питање душе и душевног стања.

Бићемо, онда, брзо на чисто с тиме, да претња са назаренством и унијом, те прелази у њихов табор, нису последица само огорчености на свештеника и његове кривице, него да је то неминовни плод с једне стране нерада нашег, а с друге стране оног семења, што га на душевну њиву нашег народа немилице бацају, већ неколико деценија, пером, живом речи и својим делима, осим других, баш и они, којима је у своје доба предњачио у томе баш и сам мало час поменути писац.

Узроци, дакле, горе поменути појавама јесу с једне стране: у душевној запарложености, а с друге стране у душевној растрованости оних, који нам те појаве приказују, Цркви и Српству јада задају. А виновници те запарложености и растрованости, који су? Све зар да их побројимо? То ће учинити историја наша. За саму ствар је довољно, да их и данас знаду они, који то треба да знаду, а који нашој невољи и помоћи могу. За саму ствар је довољно да се запитамо само: колико је за последњих 50 година рађено код нас у правцу религијозно-наравственог, верског и црквеног васпитања нашег народа; колико се бринуло за набаву радника, давало средстава и употребљено на-

чина у раду тога правца?

Довољно је да се на овом месту запитамо само: јесу ли црква, школа и књижевност средствима, која су им на расположењу стајала, и радом каквог су га развијали, — јесу ли могли на свима странама својим одбијати, или бар слабити убитачне утецаје по то васпитање, и борити се са утецајима, који су у народ наш долазили, а од 30 година овамо подекад бујицом продирали, са струје материјалистичког, отворено или замотано атеистичког „духа времена“?

Одговор на ова питања, разјасниће нам једну групу узрока данашњим појавама у народу нашем одметања од вере и цркве, и грубог материјализма, којем није ништа свето, а лако је и најцрњу бруку и најгаднији нитковлук починити; одговор тај осветли ће нам групу узрока, коју нам приказује душевна запарложеност на многим странама нашег народа. Одговор на ова питања претом ће нам показати и кривце те запарложености.

А запитајмо се даље: јесу ли убитачни утецаји „духа времена“ долазили у наш народ само са опште му струје, са које је цело друштво заплускавано? Не. Рођени синови његови навели су и довели бујицу материјалистичких и атеистичких теорија у народ наш, порушивши вековну уставу, која је све дотле штитила народ против свега и свачега, што би његову оданост и љубав вери, цркви, народним идеалима и његовом идеализму вреда нанети могло.

Са цркве и вере цинички су скидали нимбус вечне истине и светиње; са представништва верског и црквеног немилице и душмански су кидали значај авторитета, поштовање и поверење народно. Цркву и веру извржавали су, а свештенство и целу Јерархију излагали руглу и мржњи, и увлачили их у вртлог политичко-страначких страсти. Вредност једног бунара, позорнице и магазина истицали су пред исмевањем Божјих храмова и прадедовских цркава и задужбина; аршин њиве своје пред целу Отаџбину, лични интерес пред народну мисао, а царство тела и земље прокламовали на негацији душе и неба.

Ето, то су радили многи рођени синови народа нашег, и пером и живом речи и

животом својим, па и са самих саборских седишта. Па од ових многих и они, који су као „вође“ народне позвани и дужни били, да руку под руку са својом Црквом и Јерархијом пораде на православно-црквеном васпитању свога народа и на подизању његова идеализма, јер дужни знати, да само тако васпитан и идеализмом напојен народ наш може Српству сачуван и користан бити. Но не само да то радили нису, не само да су радили у противном правцу, него су инаугурисаном страсном борбом против Јерархије пречили и ову, да у непрестаној шрзавици те борбе, са својим рођеним народом, не узмогну предати се раду и послу, који је цркви и народу тако нуждан, а на штету цркве и народа већином пропуштен до данас остајао, баш ради те страсне, сираничке, брашуубилачке борбе.

Ето, дакле, и друге групе узрока, којих је плод душевна растрованост на многим странама нашега народа, која је спремала појаве о којима је реч.

Ни једно слово не написасмо овде, да чинимо коме год рекриминације или кога да судимо. Хтели смо само, да укажемо на основне и праве узроке горе поменутих жалосним појавама одметања од вере, цркве и Српства и лутања многих наших јадника по назаренству и претњи њихових са унијом.

А није нам ни на уму било, да узимамо ма којег кривца овим појавама у одбрану, па ни оне свештенике, који су, било својом необразливостју, било иначе чиме, дали повода и омогућили огорчење народа свога. За такве свештенике ми имамо само реч прекора и братског савета, а тај је: да увек имаду на уму своје звање, звој задатак и позив, цркву и Српство, — а тек онда себе; па да су кадри као војници Христови себе прегоревати, неправду трпипити, увреде праштати и непријатеље љубити, а све рад Христа, рад цркве и Српства, а и ради своје савести, душевног мира и спокојства.

Показали смо извор нашег једног великог зла и невоље, и не можемо, према показаним узроцима, ни бити другог мишљења, него да смо дужни „сви скупа да прионемо, своје погрешке увидимо, па отклонимо

овај унутарњи узрок, оно зло међу нама самима, ради којег се болест појавила да се одмећемо од наше свете прађедовске вере.“

И кад отклонимо овај унутарњи узрок, отклонимо и последицу његову. „Спољне најезде душеловаца, који за паре душе купују“ или их претњом и силом хоће да отимају, не бојмо се онда. Народ који је свестан своје вере, познат и васпитан у црквеном свом учењу; који у својој цркви душу своју може да задовољи; а уз то народ, чија је народност тако преткана, са његовом вером и црквом, а будућност му тако условљена њима, као што је народу српском, тај се спољне најезде не треба да боји. Најјачу и најдуготрајнију најезду он савлађује.

И зато: прионимо, сви позвани на то, око верског и црквеног и моралног васпитања свога народа, око задовољавања душе његове у цркви и његових верских душевних потреба. Излагати, чиме и како се то чини и постижава, није задатак овога чланка. Али већ сад можемо нагласити, да се тај рад не састоји у непрестаном спомињању светог Православља и светосавске цркве, него у упознавању народа са науком његове цркве и вере, њиховим благом, њиховим вечним и божанским истинама. Ту науку и њезине истине ваља унети у душу народа, срцу му омитити и с њиме их сродити, а онда пружити прилике народу, да у живету и раду, и својих учитеља и целе цркве те истине види сјати и остваривати.

Тако наша црква може сама собом отклањати поменути унутарњи узрок постојећем злу одметања од ње и Православља. А како ће јој у томе помоћи њена деца „сви скупа“? У томе као да није са собом на чисто загребачки лист „Србобран“ чије смо речи мало час навели. А да није сведоче завршне речи његова уводног чланка у 29. броју, које не само да то сведоче, него доказују, да се и он још није ослободио оног начина писања, који му и крај иначе добре намере оставља утисак противан тој намери, а да, и против воље своје, стоји ипак у служби оне убитачне агитације, која је немилеце тровала душу нашег народа, и систематски у њему убијала — уз поштовање и поверење у Јерархију — љу-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

бав и оданост и према самој вери и цркви, а која је агитација тиме, као magna pars, баш много допринела, као што рекосмо, одметању од Православља и свете цркве у нашем народу.

„Нека народ српски изневјере и наши архијереји и наши свештеници и нек ма шта чине да га од вјере православне отуђе, — он нек јој остане вјера,“ вели „Србобран“.

Ове би речи могле бити на месту онда, кад би наши архијереји и наши свештеници заиста хтели изневеравати народ и кад би чинили нешто да га од православне вере отуђе. А смели „Србобран“ узети на своју душу тврдњу, да архијереји и наше свештенство то хоће и да на томе што раде у правцу, какав се из тих речи претпоставити даде? Не. Србобранов је писац те речи лакомислено написао. Олако их је и уредништво Србобраново пропустило. А то значи, да се у уредништвима наших листова доста не размишља, колико зла може у народу починити овака реч и такво писање.

Ето, видите, то је једна фраза, којом се хтело народ учврстити у Православљу и одвратити од вероломства и верског издајништва! А та је фраза, место тога, кадра утврдити и распрострети у народу криву и врло кобну претпоставку и сумњу, да су наши архијереји и наше свештенство ако не већ издали, а оно да су на путу да изневере народ, цркву и Православље. А зар се онда и таком фразом постизава сврха и тенденција намере, да се народ у вери и цркви крепи и утврђује? Да је та фраза избачена у другом којем листу, ми би рекли, да је то намерно, да се под видом чесности и одбране Православља поткопава свака вера и љубав према цркви а пропагује атеизам, као што се чини у неким листовима. Но родољубиви иначе правац Србобранов овлашчује нас једино на то, да конштатујемо, е се и у његовој редакцији не пази доволно шта ће се и како ће се рећи.

Таква одбрана Православља каква је у поменутих завршним речима Србобрановим, у последици својој, је баш нападај на Православље и цркву. Јер као што је до данас сумњичење, опадање и клевета Јерархије по нашим многим листовима саставни, али ве-

лики и важан, део узрока, који су нашем народу спремили душевно расположење за одметање од цркве и вере. тако и завршне речи Србобранова чланка спадају у број оних лакомислених и деструктивних фраза, којима се то расположење васпитало и развијало, систематски до данас; као што га васпитавају и данас н. пр. и Браникови од времена до времена високообразовани инзулти на поједине чланове нашег Епископата. И зар има многе, по утецају свом, разлике међу речима Србобрановим, инзултима и речима на пр.: „прно бездушно калуђерство, владавина бестидног и крволочног калуђерства . . идеал свију зверова у човечјем облику“; зар има те разлике између Србобранових речи, Браникових инзулта и Заставиног глорификовања француске револуције, а то ће рећи оног одушевљеног одобравања укидању хришћанског календара, затварању цркви хришћанских, претварању истих у магацине, скидању Бога хришћанског са Његова престола и подизању на исти „богиње разума“: или између Заставиног „сабијања рогова бездушном калуђерству“? Јер, утецај им је сличан.

Таким речима, инзултима, фразама, агитацијом и дражењем против и сумњичењем на Јерархију нашу, нећемо отклонити „унутарњи узрок“ верском одметништву, него ћемо спремати и даље земљиште и успех *снољашњим најездама* на Православље и Српство и разним заблудама и лутању раскиданих и растураних душа наших вероломника и јадника.

Да је таквог новинарства, као што га деломично данас имамо, било за доба Марче, Ласовачке, Дишничке и негда Пргомољске уније, верујте не би се данас са поносом Марча спомињала, него са стидом и тугом, која нас обузима и уз данашње Пргомоље, Поганац, Баноштар, Моровић и друга места. Или ће ко правдати се, да би давашње новинарство и онда хвалило тадању јерархију, јер да је боља била него данас. Не; данашње би новинарство и тадању јерархију, клеветало и сумњичило, као што чини и са данашњом. Није тадања јерархија била боља од данашње. Него, није тада било данашње „автономне“ борбе са страстима, које данашњу борбу на сваки безобзир наводе и распаљују. Није било тада либералне, радикалне, самосталне

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

и каквих све странака немамо.

Није било тада лажног либерализма, правог материјализма и атеизма. Не, него је било и у цркви, и у школи, и на свима странама и на свима дужностима, а у свако доба — православних Срба, *око своје Јерархије*, пуних самопрегорења и идеализма, као сноп јаких у своме истинитом родољубљу, у одбрани својих народно-верских идеала и светиња.

Будимо такви као што су нам стари били: *челични и истинити православни Срби, а радимо према данашњим потребама и са данас потребним средствима*, познајмо и отклонимо горе споменуте узроке својих невоља на телу црквеном и народном, као што је Мокрин, Беодра, Поганац и Пргомеље, и доћи ће време да се оне неће појављивати.

А пре свега, што пре и мудрије завршимо своју унутарњу „автономну борбу“, јер баш нас она ослаби и унесрећи, јер баш нам она не да, да подигнемо главе и да прегнемо на миран, свестран, постојан и што већи рад у горе истакнутом правцу. А у таквом раду спас је наш. Уз такав рад, а — без унутарње „автономне борбе“ и непрестаног гложења и трзавица разних, прекужићемо онда и назаренство и Пргомеља. А без тога свршетак — ко зна?

— • —

Caveant consules!

Поводом вести, да ће се наш народно-црквени сабор овог лета усигурно састати, донело је „Наше Доба“ чланак од г. *Б. В.*, на који хоћемо да учинимо некоје примедбе — ни по бабу ни по стричевима, већ по правди Бога истинога.

Госп. писац помиње, како су послови свагдањег саборског заседања двојаке природе: административни и организаторни. Због размирица око потоњих занемаривани су дојако први. Те су то, дакако, и црква и школа и фондације морали штетно осетити. Отуд је нар. цркв. иметак делимице отуђен и фондус општећен. Сабор ће ту морати тражити рачуна и пружити лека за даље.

За тим очитује г. писац, да би сабор требао да напусти сваки организаторни рад, па да „прионе око уређења практичних потреба

и невоља.“ „Јер, вели г. писац, ако се постарамо, да поједини органи у нашем народно-црквеном животу добро функционишу, и да су снабдевени условима, који су им за опстанак и тачно вршење њихових дужности потребни, онда се празнина у савршеном (ваљда: савременом?) склопу организма наше нар. цркв. автономije неће тако тешко осећати и онда се и коначно уређење наших организаторских послова може слободно и с мирном душом до бољих времена оставити.“

Узроке овоме назору налази г. писац „у другим политичким и друштвеним приликама данашњег времена.“ Уверен је, да би се организаторски рад, наиме у погледу односа наше нар. цркв. автономije према држави, само на горе могао обратити. С тога је, вели, боље чувати „ове мањкаве институције,“ него новим организаторним радом и новим октројкама изгубити и све пробити.

И друштвене прилике у нас навешћују, по г. писцу, фијаско организаторног рада. Госп. писцу је ово сасвим природно, и то, по њему, не може ни бити друкчије.

С тих разлога је г. писац тог уверења, да докле од државе не добијемо гаранције, да ће наша народ. цркв. автономija бити права и истинита, т. ј. од државе независна, да је дотле излишан сваки даљи говор о њеном унутрашњем уређењу. Тек кад се тај услов оствари, онда ћемо моћи говорити о томе: „хоћемо ли конзервативне или радикалне институције да уводимо у оквиру наше народ. цркв. автономije.“ Госп. писац исповеда да је он за прве, али да нема ништа ни против других. „Јер, вели он, практичан живот показаше шта је боље и целисходније, а што се у практичном животу не опроба, то се врло лако бољим заменити може, нарочито ако смо у својој кући господари.“

Отуд извире, по г. писцу, за све странке дужност, да „прво од државе секу признање наше праве и истините автономне независности, наравно под врховним државним надзором,“ и тек онда се може мислити и на унутрашње уређење исте автономije.

Да се то све што лакше и боље оствари треба будући посланици да уђу добро спремљени у сабор. Овога ради нуждан је договор, али не договор по редакцијама, клубовима и странкама, него општи договор послу том до-

раслих сународника без обзира на партијски положај. Тај договор да се одржи „чим се сазив сабора позитивно утврди.“ Сазивач да буде свети патријарх Збору да се поднесу по саборском одбору за саборску расправу спремљени предлози. Ту да се утврди шта будући сабор да расправља, па да се углави и *modus procedendi*. Резултат такве конференције био би, по г. писцу, и резултат сабора самог. Без тога договора, завршује г. писац, неће бити ништа, макар саборски одбор „најлепше и најсјајније предлоге спремио.“

Тако г. Ђ. В. у „Нашем Добу.“

Неоспорно је, дакако, да су са размирица око организаторних послова патили подједнако и црква и школа и фондације. Али је исто тако неоспорно, да те размирице нису врела свога имале у организаторном раду као таквом, него у мотивима, који су, то из личних то опет из страначких обзира, у тај рад у силу увлачени, са чега је он свој прави значај скоро сасвим био изгубио. Таквим назови радом створена организација, дакако, да није могла бити подлога савршене и успешне администрације, у колико је и ту неоспорно, да је прва, стварно и смишљено изведена, услов потоњој. И баш у увиђању тога и лежао је узрок, да је потоњем нар. цркв. сабору у облику народно-црквеног устава поднесена организација „једног кова“, као јемство успешне администрације и напретка свега што од ове зависи.

Кад то уважимо онда се не можемо довољно начудити г. писцу, да он у исти мах тражи од будућег сабора да напусти сваки организаторни рад и „чува ове мањкаве институције,“ а ипак да поједине автономне органе снабде са условима, који су им за опстанак и успешан рад потребни! Кад, пре свега, тих услова нема, зар то није доказ да организација на којој су ти органи засновани не ваља? А после: зар набавка тих услова није то исто што и допуна на и реорганизација основе на којој ти органи почивају, дакле рад организаторни?

Госп. писац хоће, истина, узрок овом свом назору да нађе у другим политичким и друштвеним приликама данашњег времена. Ми би ту само толико да напоменемо, да у нашој држави већ од преко 20 година постоји исти политички сустав, а и наше друштвене прилике од 10 година овамо у главном су истоветне.

Ипак г. писац отпре, а наима уочи сабора 1890—92., када су друштвене прилике у нас биле још више заоштрене, није мислио и писао и казивао, као што сада чини, да би се организаторни рад, особито у погледу односа наше нар. цркв. автономije према држави „само на горе могао обратити,“ и да је фијаско организаторног рада због друштвених прилика ни мање ни више него — нешто посве природно, што друкчије не може ни бити!

Још више се зачудисмо г. писцу, да он, као озбиљан човек и реалан политик може тврдити, да је о унутрашњем уређењу наше нар. цркв. автономije излишно говорити, све док држава не да гаранцију, да ће та наша автономija бити права и истинита т. ј. од државе независна, према чему и истаче гесло, да је свију странака прва дужност да „од државе стеку признање наше праве и истините автономне независности, наравно под врховним државним надзором.“

Наше је непоколебимо уверење, да наш нар. цркв. автономни организам само на темељу здрава компромиса између хијерархије, народа и државне власти може бити сведен у свој правилан колосек. Начело тог компромиса искључује да буди који од та три фактора један у другом тражи у погледу нар. цркв. организма какав му драго „фрајнас“ за рад и поступак на автономном терену. Смерови сваког појединог фактора морају бити јасно изнесени, тачно познати, ако се хоће стварно сређивање организма автономног да изведе. Тога ради и у питању односа државне власти према автономiji, морају бити несумњиви основи за заокружење делокруга једног и другог фактора. Ти основи морају јасно бити изведени у организаторним предлозима, потврдом којих се и стиче тражена гаранција. Како се ту може говорити о излишности сваког организаторног рада, то ми у толико мање разумемо, што је г. писац и о томе уочи потоњег сабора сасвим противно — доказивао!

Ако смо се због досад реченог морали чудити г. писцу као озбиљном човеку и реалном политику, нисмо знали и не знамо како да окарактерисемо данашње његово расположење по ком је г. писцу све једно, хоће ли унутрашње уређење наше автономije бити конзервативно или радикално! Нас је ово признање г. писца у толико већма задивило, што је он у овом

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

питању све до сад заузимао сасвим противно становиште, и што он не нађе за вредно ни цигло један разлог навести за ту интересантну метаморфозу своје автономне индивидуалности. Изјава, да ће практичан живот показати шта је боље — не доказује ништа њему у прилог, него баш напротив: она бије одлучно г. писца, који свесно и хотице затвара умне очи своје испред наука, што нам га искуство од преко 20 година баш у том питању несумњиво пружа. А држимо да је експериментисања у автономном организму у нас било већ и сувише. Само ко хоће да се чини невешт стеченог искуства може очекивати, да би радикализам у автономном нам животу могао бољим плодом уродити него што пониче из досадашњег слободоумља. Народно-црквена автономна и радикализам! Само би нам још тај покушај требао! Уверени смо, да у том случају ускоро не бисмо шта имали бољим да замењујемо, све кад би то замењивање тако лако ишло, како г. писац *сад* истиче, ма да прилике и ту противно доказују.

Потписујемо што г. писац рече о потреби спреме у будућих посланика, јер без тога нема потпуна успеха на сабору, који не треба да буде прост — Abstimmungsapparat, где неколико људи зборе и творе, а остали — само гласају на памет. Али се разилазимо са г. писцем у погледу начина и пута, како ту спрему будући посланици да набаве. Ми смо уверења, да ко те спреме нема, односно ко њу себи проучавањем постојећих автономних институција, и даље упознавањем прилика и потреба у цркви, школи, фондацијама и народу и држави уопште није набавио — да таквом никакви зборови и договори не могу стварно помоћи, јер и овде се уочи Божића прасе не угоји. Послаништво саборско није и не треба да буде средство за параду и задовољавање сујети и другим слабостима или чак спекулацијама, него је то бреме пуно теретно и одговорно, које би само свестрано спрежним и дораслим људима и опробаним родољубима требало понудити и предати.

Признајемо важност општег збора родољуба, који су дорасли за расправу питања о сређивању односа на терену нар. цркв. нам автономне. Али се разилазимо са г. писцем у времену за састанак таквог збора за договор. По нашем уверењу, такав је збор требао да буде раније, још пре познатог збора код

сашањег председника угарског министарства. Кад то тада није учињено — позвани на онај збор световни суделовачи могли су искати одгору збора, док се претходно између себе и са Јерархијом не посаветују, — нема стварна разлога, да се збор тај сазове „чим се сазив сабора позитивно утврди.“ Такав би збор могао само отежати изборну акцију и иначе бити више од сметње него од користи. Јер узмемо да тај збор успостави споразум: којамчи да ће дотични о изборима бити изабрани те да ће у сабору моћи поради да се оствари што збор докона? За то о таквом збору и договору, где би се поднели и предлози саборског одбора о нашеј автономној организацији, може бити говора тек после спроведених избора, јер истом тада бићи гаранције да ће на таквом збору узајамним компромисом успостављени споразум и на сабору моћи бити остварен. На том збору, по успостави споразума, могло би бити говора и о томе, шта сабор да ради и какав у томе да буде *modus procedendi*. Само успешан резултат овакве конференције могао би значити и успешан резултат рада саборског.

Тежиште ситуације је по свему у изборима. Како народ ту буде поступао, тако ће му и бити. Пошље ли он у сабор људе озбиљне, искуством сталожене и прекаљене, уз то и поврх свега темељне знање наше нар. цркв. автономне, народа и његових потреба уопште, — онда се може и за автономну и за се добу надати. Ако тако не учини, биће и њему и автономнији према томе.

Не буде ли после саборских избора а пре састанка сабора поменуте конференције, то ово не значи и не мора значити, да, како г. писац тврди, неће бити ништа од рада, макар саборски одбор „најлепше и најсјајније предлоге спремио,“ јер кад би се то и тако збило, онда би тиме било доказано, да дотичне посланике не руководи ствар и корист цркве и народа, већ пркос и инат, и ми јако зебемо да би резултат отуда био по нас још куд и камо гори од ништа, јер не заборавимо да је прејасна круна сабор за ову годину управо одредила, као коначни покушај, да сами своје нар. цркв. автономне односе средимо.

Не буде ли тако, биће друкчије, а ми смо уверени — *на горе*.

За то: *caveant consules!*

Б.

ЛИСТАК.

Б Е Л Е Ш К Е.

(Његова Светост) преузвишени господин патријарх *Георгије*, отпутовао је јучер, у суботу, брзим возом у Будимпешту. Повратак Његове Светости очекује се одмах почетком ове недеље.

(Седнице архијидејезалних епархијских власти). Конвисторија је држала своју седницу 18. о. м., дочим се седница административног одбора, заказана за 20. о. м. није могла одржати, јер позвани у седницу световни чланови нису у седницу дошли.

(Архијидејезални епархијски школски одбор), у седници својој, држаној 6. (18.) марта т. г., под председништвом Његове Светости преузвишеног господина патријарха *Георгија*, решио је и ове предмете: Известиће се високи Школски Савет о оспособљеним и неоспособљеним учитељима на српским вероисповедним школама у Архијидејези. — Замољена је кр. жупанијска област у Вуковару ради овршног утеривања дуга бившој учитељици *Ј. Ђ.* од црквене општине у Б. — Позвано је старатељство закладе Кузмана Папулића у И., да има рачуне исте закладе за 1894/5. годину поднети. — Одбија се скипштинар *А. Л.* из З. са својим утоком, уложеним против закључка црквене скупштине у З. у погледу давања петогодишњег доплата својим учитељима. — Постављен је за привременог учитеља на српској вероисповедној школи у Беочину *Ђ. Ј.*, бивши учитељ у Морвићу. — Одбија се са својим призивом месни црквено-школски одбор у Б. у погледу исплате потраживања *Ј. Ђ.* бивше учитељице на тамошњој срп. вероисповедној школи. — Позива се црквена општина у Ст. Бановцима, да у три примерка поднесе основно писмо, којим је школски фонд од 10.000 фор. за издржавање тамошње српске вероисповедне школе утемељен. — Подиће се Школском Савету предлог *В. П.* учитеља у З., да при изборима учитељских посланика на епархијске скупштине учествују и учитељице са правом гласања. — Одбија се уток учитеља *Ј. Б.* из К. гледе назива „равнајућег-учитеља“.

(Саборски Одбор) држао је седнице своје 10., 11., 12., 13., 14. и 15. (22.—27.) марта 1897. под председништвом Његове Светости преузвишеног господина *Георгија Бранковића* патријарха српског. Од главнијих предмета напоменути нам је следеће: Преузвишени г. министар-председник умољава, да му се саопшти резултат предузетих овршних мера гледе истеривања верозаконског приноса и саборских трошкова од немарних црквених општина и каква су

расположења учињена ради што скоријег и сигурнијег истеривања, и да се у том погледу имају најстрожије мере предузети. Саборски Одбор је решио одговорити преузвишеном г. министру-председнику на тај његов отпис, да су политичне власти тек сад пре кратког времена почеле оврху, те да по томе резултат не може бити још познат, нити се може још сада знати, у колико су заостали привоси истерани, а што се тиче строгих мера ради истеривања дуговина, Саборски Одбор је путем својих подручних власти учинио све, што је у ту сврху потребно било. — Преузвишени г. министар-председник на допринесене инвентаре о српским народно-црквеним добрима, фундацијама, црквено-општинским и школским добрима саопштава, да је намеран о свима тим добрима у свом звању такозване основне књиге (Stammbücher) водити, услед чега је и Саборски Одбор одлучио такове књиге овде завести, те је у ту сврху наложио свима подручним епархијским административним одборима и осталим властима, да сваку промену у шметку крајем сваке године овамо пријавити имају. — Министар-председник у споразуму са преузвишеним баном Хрватске-Славоније и Далмације одобрио је избор *Атанасија Марковића* за епархијског епитропа пакрачког. — Министар богочасти и јавне наставе саопштио је превизију одлуку Његова Величанства, по којој је накнада плате професорима гимназије новосадске одређена. Саборски Одбор је у смислу те превизије одлуке исту ствар наступајућем сабору поднео. — Пошто се стипендијска заклада *Нестора Димитријевића* знатно умножила, то је Саборски Одбор на предлог књижевног одбора „Матице Српске“ не само стипендије повисио него и број стипендијских места умножио и то: 4 места за ученике доње гимназије по 200 фор. уместо досадашњих 150 фор., 4 места за ученике горње гимназије по 300 фор. уместо досадашњих 200 фор. и 4 места за слушаоце права, медицине или филозофије по 600 ф. уместо досадашњих 250 фор. Према томе ће сада број стипендиста износити 12 место досадашњих 9 питомаца; овом приликом је одређено и то, да се запуштени гроб овог народног добротвора у Вел. Бечкереку оправи и на гробу достојан споменик подигне. — На представку богословског училишта одређена је известна свота за набавку другог (латинског) дела *Мињове* патрологије за богословску библиотеку; ово огромно дело, којем је цена са 1160 фор. установљена, набавиће се које из уштеђеног новца што је у сврху те библиотеке пре две године одређен био, које пак надопуном из клиричког фонда. — Пожурена је жупанијска

област торонталска ради предаје дистрикског фонда за препарандију сомборску установљеног. — Одређена је припомоћ црквеној општини у Вел. Маргити и Моноштору из фонда за помагање српско-романске општине ради лакшег испуњавања обвеза, које су услед деобних парница са Романима на терет тамошњих Србаља одређене. — Српска црквена општина Ађанска поднела је Саборском Одбору представку у којој моли, да се тамошња упражњена парохија не редуцира, но да се сесија ради издржавања парохијског помоћника, којег место системизовати намеравају, остави. Саборски Одбор није могао ту молбу уважити, него је остао при рескриптуалном наређењу. — Издана је окружница свима епархијским управама, да имају своје подручне манастирске управе строго упутити, да никакве дугове на терет манастира не чине без знања и одобрења манастирског братства и епархијске власти. — У овој седници је решено до 20 призива, који су поднесени против решења надлежних епархијских административних одбора и то: призив Заке Тешића против избора Луке Арадског за подпредседника црквене општине у Суботици. — призив црквене општине деспотсентиванске гледе дотације тамошњег пароха, — призив Евине и Стевана Гергурова против избора једног питомца у стипендијској заклади Јована и Терезије Остојић из Суботице, — призив Панте Позвана мајора у миру против распорезивања парохијала у Панчеву; — у свима овим предметима потврђена су решења епархијских административних одбора; у другим осталим призивним предметима пак изменута су првостепена решења које у целости које пак делимично, некоји предмети пак (као у погледу суспендованих општинара вршачких и још некоји мање важности) враћени су на допуну списка. — На молбу некојих црквених општина за обуставу оврхе ради наплате заосталих верозаконских приноса и саборских трошкова позване су исте црквене општине, да имају најдаље за месец дана поднети обвезнице о тим дуговима, па ће се тек онда оврха моћи обуставити. — Пошто се услед умножења послова и умножења званичног особља при управи српских народно-црквених фондова и заклада показала неопходна потреба, да се званични локали прошире, и пошто је зграда, у којој се звања налазе, за проширење незгодна, а поред тога се поведла реч и о томе, да ли та зграда припада искључиво на уживање свагдашњег српског митрополита-патријарха или пак фондовима, то је Саборски Одбор учинио расположење у том правцу, да се правно стање те зграде извиди а уједно је одредио да се ствар гледе про-

ширења званичних локала, евентуално новог стана за звања, испита. — На расписан стечај за помоћника у књиговодству народних фондова пријавило се 26 стеченика, од којих је Никола Симоновић бивши контролор и рачуновођа петроварадинске имовне општине изабран, уједно је овом приликом креирано једно место за практиканта у књиговодству са годишњом платом од 500 фор., на које ће се у своје време стечај расписати. — У овој седници су решени многи фискалски извештаји о некојим парницама фондовским као и мњења фискалска од правног значаја, од којих је извештаја вредно споменути један опширан извештај фискалов о свима досадашњим парницама укупно, и који је извештај приложеним списима и књигама фискалским документован. — Подељене су припомоћи неким црквеним општинама у допуну свештеничке дотације. — Дозвољено је зајма у своти од преко 155.000 фор. — У овој седници је решено свега 703 предмета.

(Покрет за унију у беловарској парохији). Село *Пргомеље* у беловарској парохији изашло је и опет на глас. Године 1880., баш некако у исто доба као и ове године, протурио је био неко међу људе тога села вест, да ће плаћати преко две форинте парохијала по порезној форинти (а дотле су плаћали око 30 нов. по порезној форинти). Неуки свет одмах је поверовао, и да се од толиког плаћања спасе, пође у *Крижевце*. Вративши се из Крижеваца, коловође тога покрета протуривали су међу своје сељане вест, да ће се тамо платити за сваку душу, која пређе у *унијате* 400 фор. И коловођама је пошло за руком скупили око 60 потписа људи, жена и деце, који ће у унију. Остали становници тога села, а има их око 800 душа, не хтедоше пристати у ту срамотну трговину. На послетку смирише се и они који су нагли били у Крижевце по новце.

Тај покрет имао је и својих последица. У неким другим селима тога краја, као у Панијану, Дишнику и још неким дочули су људи, да су Пргомељци добили у Крижевцима новце, и то баш равно 400 фор. за поунијаћену душу, па се и ту нађе по три четири човека, који се упутеше у Крижевце по новце. Али и ти су се брзо смирили.

Ове пак године ударио је опет неки немир у онај крај. Најпре се људи ужурбаше, да ће у *Бразилију*, наравно по злато! И како су тамо нагли били не само православни Срби, него и римокатолички Хрвати, то се са свију

страна радило против тога покрета. Упливнији људи одговараху свет, новине га плашише коначном пропању, власти не дадоше пасоша, и они који су сегли за Бразилијанским златом остадоше код куће, многи и жалостан у срцу, што му спречише да брзо до великог богатства дође.

Било их је и у Прогомељама, који су у својим рукама сневали већ велике груде Американског злата, које им измаче. Али се они сетише блага Крижевачког, до којег се може доћи и без пасоша и без икаквих сметња. И ти брже боље потрчаше тамо, да их не би ко претекао. А како и најневаљалији човек ипак осећа у поквареној души својој, да је *тргованье са вером* нешто стидно, ружно и гадно, то и ти Пргомељци истакосе, да хоће у унију ради тога што *председник општинне црквене*, прота Штековић, не сазива уредно *црквену скупштину* и *одбор* и што један *погреб* није на време обављен. Надлежна власт чувши о том испитала је, шта је у ствари, те је сазнала, да је упитни погреб обављен по свештенику, по којег су ишла протина кола, а пошто је изгледало, да је свет незадовољан са протом председником црквене општине, то је позвана власт наредила, обнову црквене скупштине и нови избор председника. И збиља скупштина је обновљена и изабрани скупштинари изабери опет проту за председника. То побуњеницима није било по вољи. Али они, не улажући уток против избора скупштине и председника, ако је можда неправилно извршен, нађоше у том опет повода, да сељане своје драже и буне на прелаз у унију. Опет су ишли у Крижевце.

Међу народом протурили су глас, да ће сваки ко на унију пређе добити преко 100 фор. Сад су дакле јефтинији. Али за то ће бити у другом чему отштете. Донесоше наиме из Крижеваца и ову вест: *бискуп Крижевачки кумче је нашега Цара и Цар ће њему за вољу све учинити, па ће и новим унијатима дати шуме колико им је воља, добиће бесилашну пашу и ш. д.* Хвалили су се, како их је у Крижевцима један каноник почастио, а бискуп им дао новаца на пут.

Човек не може веровати, да су ти људи такову проповед у Крижевцима слушали. Забудели људи измишљају сигурно сами свакојаке басне, само да се имају чиме хваливати

пред својим сељанима, који им се хоће и да наругају.

Смутње те прешле су из Пргомеља и у оближња села нека, те их је са Пргомељцима било у Крижевцима по двојица тројица из суседних парохија.

„Србобран“ јавља, да су се ти људи већ и поунијатили. Да ли је то истина, нисмо могли досад дознати. Оно што смо горе саопштили дознали смо из поуздана извора.

Доносила је тако „Застава“ 1880. године о Пргомељцима, да су се поунијатили, премда се тада баш ни једна душа није одметнула од православне цркве. Дај Боже, да и овај пут буде „Србобранова“ вест онолико истинита, колико је тада била „Заставина“.

Поузданик наш нацртао нам је црну слику потомака негдашњих љutih бораца за православну цркву у генералату варајдинском, али нас он уверава и о том, да у том крају има и добрих људи, који ће употребити све што могу, да се побуњени и заведени део тамошњег народа опамети Нека им Бог благослови труд њихов за свету ствар цркве наше православне и имена нашег српског.

Свештенство пак тамошње ваљда сада види, шта значи заустити катихизацију, проповед и ред црквени, у чему са старији папе огрешно, па ће удвојеном снагом прегнути, да старе ране лечи и народ свој од заразе да чува. Јесте то тешко радити у народу, који одмах чим се потера убирање парохијала, верозаконског приноса, саборских трошкова, или трошка за оправке храма, одмах прете *унијом*. Служба међу таквим народом у толико је тежа, кад су ту на догледу *Крижевци*, наменшена ступица за слабе и покварене душе. Све је то истина, али истина је и то, да *дужности своју треба поштити и савесно вршити и извршити*, а успех је у Божјој руци.

(Избор пароха). Из Српског Итебеја нам јављају, да је за тамошњег пароха изабран досадањи администратор парохије јереј Павле Милићев са 67 против 7 гласова.

(Парастос). Јучер, у суботу, дат је парастос почившој добротворици српске велике гимназије Карловачке Јелени Коска рођеној Милутиновић. Парастос је из благодарности приредило старатељство исте гимназије.

(Избор васељенског цариградског патријарха.) У једном Цариградском листу читамо ово: 6.

Фебруара позвао је Св. Синод васеленске патријаршије Цариградске 60 митрополита и 28 епархија: прве, да у најкаснијем року од 41 дан у затвореном писму пошаљу у патријаршију име кандидата за патријарашки престо, кога ваља да изберу између митрополита потчињених патријаршији, који имају све услове што их захтевају правилници; а друге, да свака поједина одреди по једног светског заступника, који ће у уречени дан имати да присуствује у скупштини за бирање патријарха.

Друге формалности су ове: Чланови Св. Синода и провинцијални митрополити, који се случајно нашли у Цариграду, имали су да пошаљу у запечаћеном писму на пет дана пред састанак скупштински т. ј. до 14. марта — свој глас за кандидата. Истога дана заступник патријаршког престола — Константин — писмено је позвао у седницу све чланове изборне скупштине. Ова се састоји обично од 85 чланова, но услед одсуства или услед непотврђеног (неверификованог избора, број чланова може да буде и нижи.

До данас познати изборници су ово:

1.) Чланови Св. Синода, т. ј. митрополити: Ефески, Ираклијски, Никејски, Смирненски, Ганохорски, Лемноски, Силанијски, Карпатоски, Елевтеруполски и Еласонски.

2.) Митрополита, који се случајно налазе у Цариграду, наиме: Гребенски, Литицки и Преспански.

3.) Чланови мешовитог Савета, а ти су: Ферли-паша, К. Фотијад бег, Милтијад ефенди Јаково, Константин Петриди, Александар Ганго, Антоније Ефенди Сурла, Хочи Ефенди и Ђосеоглу.

Преостаје још да се одреди 62 члана, наиме:

1.) Двадесет и осам световних епархијских заступника и то епархија: Кесаријске, Ефеске Ираклијске Кизичке, Никомидијске, Никејске, Халкидонске, Деркоске, Солунске, Одринске, Самсунске, Јанинске, Бруске, Битољске, Босанске, Кандијске, Трапезундске, Пловдивске, Сјерске, Иконијске, Родоска, Смирненске, Хилске, Скопољске, Адалијске и Кастамболске.

Ваља приметити, да епархије: Никомидијска, Деркоска, Радоска и Иконијска пре не испраћаху парочите своје делегате у скупштину, но после се изменуо правилник у оном делу, који се односи на лични састав изборне скупштине, и четири епархије: Трновска, Лариска, Видинска и Софијска су замилује горњима.

2.) Велики логотет и два друга виша патријаршијска чиновника.

3.) три чиновника грађан. реда до друге класе.

4.) два војена члана са мралјским (уковничким) чином.

5.) Три грађанска чиновника.

6.) Заступник Самоскога кнеза.

7.) Четири научењака.

8.) Пет највећих трговаца

9.) Један банкир.

10.) Десет заступника од најглавнијих заната.

11.) Два заступника из престонице.

Бирачи прве категорије назначују се у смислу наредба и обичаја, који владају у епархијама; бираче других категорија, са искључењем заступника Самоског кнеза, кога бира сам кнез, — назначује Св. Синод и мешовити Савет у пленарној седници.

Тада се приступа избору 28 световних епархијских заступника. Међутим се нашише списак изборника Цариградских. Кад су ти списци готови, одмах се приступа избору двојине заступника из Цариграда.

Л. Б.

(Новосадска црквено-школска општина). Црквени одбор српске православне црквене општине Новосадске издао је за г. 1896. штампани *Извештај о приману и издавању и о завршном стању исте општине као и пароксијалне благајнице и свих заклада, којима она рукује*. Из тога извештаја се види, да материјално стање те општине и њезиних фундација напредује. Тај напредак је не мали, јер је ова општина за сада „чиста од дуга, који ју је притискивао кроз дуги низ година“, шта више, показује у готовини, папирима и сигурном потраживању *сувишак* у своти од 10.396 фор. 84 новч. — Вредност иметка Новосадске српске православне црквене општине износила је, концем год. 1896., 1.146.932 фор. 11 новч. Прираштај у г. 1896. био је 10.059 фор. 56 новч.

(Нови лист). Некадањи уредник „Заставе“ и познати наш журналиста г. Т. Бекић издаваће од 1. (13.) априла о. г. у Панчеву политични лист „Народност“. Излази ће трипут недељно, а стајаће 12 ф. на годину. Најтоплије препоручујемо тај лист.

Српском народу

Међу многим незгодама и невољама, које ради несрећености наших просветних и друштвених прилика узнемирују и тиште родољубна срца, једна је од најтежих: небринуто стање Српске Новосадске Гимназије.

Неколицина захвалних синова народних прегла је, да изведе дело колико тешко, толико и дично: да подигне српској просвети споменик, на којем ће се поколења учити како се љуби род.

Данас већ не сумњамо, да је један од

главних чинилаца, који су наш народ, гоњен толиким злим удесима, одржали до данашњега дана — просвета. Добра је то срећа нашега племена, што је од увек марило за ту силу, која народе ствара, држи, усређује. Наши стари су од уста откидали, прегоревали се, само да саграде храмове, у којима ће луч просвете буктети. Ми, њихови потомци и наследници, и данас смо сведоци њихове муке и љубави к роду, уживајући у њиховим тековинама: у толиким просветним заводима и школама, закладама и задужбинама. Само је тако подигао Српски Народ просвећену војску, која га је соколила и бранила од многих и разноврсних непријатеља, од којих је онајстрашнији: умни мрак, незнање.

Ево сад треба један просветни бедем утврдити, зановити и удесити према приликама и захтевима данашњега доба. Наше напредно време иште, да је школа светла, пространа, висока, пуна богодана здрава ваздуха. А кака је зграда у којој је Новосадска Гимназија?

Просторије, које беху одређене за четири разреда, служиле су и онда, када се отворише шест, седам па и осам разреда. Зграда, у којој је с муком могло стати стотинак ученика, сада мора да прими у се три до четири стотине. У собама, у које би сретнији свет уз најбољу вентилацију пустио једва 20—30 ђака, мора да седи без икакве вентилације преко 50 наше деце. Патос је у свима разредима давно дослужио, прозоре и врата већином продухује ветар, скамије, особито у неким разредима, никако нису удешене према захтевима хигијене и педагогије. Ето у таким је просторијама смештена наша омладина, родитељска нада, народна узданица, да се телесно и умно развија!

Додајте томе још да нема дворница за читање и гимнастику, да нема просторија ни учионица за природне науке, да су књиге у библиотеци скоро згомилане због оскудице у месту, да нема дворнице за заједничке скупове и свечане прилике — једном речју, да нема свега онога, што је преко потребно средњој школи иоле добро удешеној, а да и ово што има, данас већ никако, или једва којекако, одговара својему одређењу — пак ћете имати верну слику о згради Српске Новосадске Гимназије.

Последњи је час, да се том злу учини крај. Са свакоје стране се види и осећа, да

се овако више не може. Управа гимназијска мора да одбија децу од школе, јер нема где да их смести, а тако се и нехотице огрешује о свети аманет врлих оснивача и прилагача гимназијских и о вољу свега народа. С друге стране државна власт непрестано наваљује да се гимназијска зграда удеси онако, како су оправђене све сличне школе у Угарској. А како тескоба огромно смета школском раду, то тешко осећају учитељи наше гимназије.

Старешине и старатељи Српске Новосадске Гимназије или не моглоше, или не умеше, или не хтеше да ову ствар доведу у ред онако, како иште корист ове народне школе и достојанство целог народа.

Ми, који бесмо ученици Српске Новосадске Гимназије, који кроз њу улегосмо у царство доброга, истинога и лепога, који с њеном помоћу дођосмо до својега садашњега места у друштву и народу, који дакле од ње добисмо све — можемо ли допустити, да наша гимназија, то наше топло гнездо, падне и испод висине осталих јој друга, а камо ли оставити, да јој и екзистенција доспе у опасност?

С овим кобним питањима у срцу састала се у Новом Саду неколицина некадашњих ученика Српске Новосадске Гимназије, те се својски поразговорила о овој невољи, које допаде наша гимназија, и одлучила је, да сву своју снагу заложити, те да се ово хитно питање реши тако, да се прилозима, у првом реду ученика ове гимназије, а по том и дарожљивих руку свакога просвећена родољубца и целог народа, сагради овом светилишту наука достојан храм, који би у свачем могао задовољити данашње потребе и захтеве.

Мисао је у најближем кругу радосно поздрављена и прихваћена. То нас је осоколило те потегосмо још један корак у напредак. На другом састанку се установио и одбор, који ће предузети рад руководити и изводити.

Ево нас дакле, мили Српски Народе, пред твоје светло лице, обраћамо се твојој јакој руци, да нам притече у помоћ. Српске општине и сва друга удружења српска! родитељи, који дадoste своју узданицу на школе или ју наменисте њој! браћо другови Новосадски и старији и млађи! народни питомци! и сви редом Срби браћо, који љубите народну просвету! ево дивна прилика: једнима да учините себи задужбину, другима да се одужите на видљив

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.BS

начин колико толико народу и његовим добротворима! Похитајте са својим прилозима, да се подигне споменик који ће дичити и Српство и овај просвећени век? Промислите, да је ова ствар презнаменита, да је посао велик, а да нам осим нас самих нико неће помоћи.

Али како се за велика дела ишту и веће жртве, Одбор је мислио, да се ова круна мисао не би могла остварити малим прилозима; стога је једнодушно одлучио, да најмањи прилог буде 50 фор. Тим је већ јасно казано, да се Одбор у првом реду обраћа онима, којима је Бог дао земаљскога добра те им ова жртва на просветни олтар неће пасти тешко.

Српски Народе! Ученици Новосадске Гимназије! Родитељи и родољубци српски! Пренимо се! Отресимо се уских погледа! Разгонимо из својих срдаца ситне обзаре! Уздигнимо се на висину данашњег времена! Пођимо стопама својих просвећених предака те се збринимо за потомство бар толико колико су они за нас! Похитајмо с прилозима, како би се питање о зидању гимназијске зграде могло решити што пре. А све ће жртве добро уређена и потпуно обезбеђена српска гимназија стоструко накнадити народу гајећи му просвећен и здрав подмладак.

Прилози, молимо, да се шаљу управитељу Српске Велике Гимназије Новосадске г. Васи Пушибрку, благајнику Одбора који скупља прилоге на зидање гимназијске зграде.

Ми верујемо у свест, тврдо се уздамо у дарежљивост и снагу Српскога Народа.

С тим уверењем и уздањем полазимо на посао. Боже помози!

У Новом Саду 10. (22.) марта 1897. год.
Одбор некадашњих ученика Српске Новосадске Гимназије, који скупља прилоге на зидање гимназијске зграде.

Председник, Стеван Поповић Пеци, кр. саветник, градски начелник Новосадски.	Потпредседник Др. Илија Огњановић Перовођа Др. Сима А. Ђирић
--	---

Благајник
Васа Пушибри,
управитељ Срп. Новосадске Гимназије.

Др. Стеван Адамовић
проф. **Благоје Бранчић**
Др. Јован Велимировић
Ђорђе Велић, капелан
Др. Илија Вучетић
проф. **Јован Грчић**
Др. Милан Давидовац
проф. **Др. Ђорђе Дера**

Душан М. Јовановић
проф. **Милан А. Јовановић**
Др. Александар Кода
Др. Душан Милић
проф. **Стеван Милованов**
Михајло Миловановић
гимн. катихета
проф. **Тихомир Остојић**
Ђорђе Радовановић
Др. Душан Симић
Др. Бранислав Станојевић
Влада Стратимировић
Др. Милан А. Ђирић

Нове књиге.

Збирка уредаба, у стварима српске православне народно-црквене аутономије. Приредио *Др. Илија Вучетић.* Издање српске књижаре и штампарије Браће М. Поповић.

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

Ad бр. К 117, 144/110 ex 1897.

26 3-6

ЗВАНИЧНА ОБЈАВА.

Установљени су рокови за полагање стечајног испита пред овоконзисторијалним поверенством, први у пролеће око Ђурђевога дана, а други у јесен око Митрова дана. Они, који се желе томе испиту подврћи, имају своје ваљано инструјиране и прописно биљеговане молбенице до укључиво 15. априла односно 15. октобра (по ст.) текуће године овој конзисторији припослати и прописану испитну таксу у своје време положити.

Председништво за полагање стечајног испита известиће благовремено молитеље о дану полагања.

У Карловцима 4. (16.) марта 1897.

Архиђецезална конзисторија.

Ad бр. К. 152/129 ex 1897.

25 3-3

Е Д И К Т.

Услед бракоразводне молбе Јована Никетића из Првавора Крушедола против супруге му Катице сада непозната боравишта, — овим се позива речена супруга Катица, да у року од 6 месеци, рачунајући од дана првог уврштења едикта овог у новинама, или лично овој конзисторији предстане или место пребивања свога пријави, јер ће се у противном случају против ње подигнута бракоразводна парница и без ње окончати. —

Из седнице архиђецезалне конзисторије, држане у Карловцима 19. фебр. (3. марта) 1897.

Архиђецезална конзисторија.

Ad бр. К. 206, 216/166 ex 1897

31 1-3

С Т Е Ч А Ј.

На упражњену парохију IV. разреда у Лединцима овим се стечај расписује. Интеркалара нема.

Компетенти имају своје прописно инструјиране молбенице надлежним путем до укључиво 1. (13.) маја 1897. овој конзисторији припослати.

Из седнице Архид. Конзисторије, држане у Карловцима 18. (30.) марта 1897.

Архиђецезална Конзисторија.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNI.JR.BS

Бр. 9. ex 1897.

32 1-3

ДРАЖБЕНИ ОГЛАС.

Срп. прав. цркв. општина мошоринска на темељу скупштинског закључка а по одобрењу слав. Епар. Адм. Одбора од 28 јан. т. г. бр. А. О. 1764 ex 1896. 14 ex 1894. расписује овим дражбу ради позлаћивања, сликања и малања своје цркве.

Посао је процењен :

1. а) Злаћење и мраморирање нова иконостаса, трона св. Богородице и епископска стола — а иконостос из олтара да се двапут масном бојом премаже. 1800 фор.

б.) Сликање иконостаса и свода над певницама 1700 фор.

в.) Малање и мраморирање целе цркве. 500 фор.

Укупно 4000 фор.

2. Дражба држаће се 15. (27.) Априла (трећи дан ускреса) о. г. пре подне у 10 сати у основ. школи код цркве.

3. Дражби ће се приустити само стручњаци, који сведоџбом докажу, да су сличне послове с похвалом радили.

4.) Дражбоваће се усменим понудама на целокупан посао или на сваки за се.

5. Одбор задржава право поверења према подузимачу.

6. Подузимач дужан је од горње своте 10% у име јамчевине у напред цркв. општини положити.

Даљи услови могу се до дана дражбе код цркв. општинског звања видети.

Из одборске седнице срп. прав. цркв. општине држане. —

У Мошорину 23. фебруара (7. марта) 1897.

Илија Марковић Ђока Бачкалић
перовођа. председник.

ОГЛАС ДРАЖБЕ. 33 1-1

На основу закључка црквене скупштине у Дубовцу од 26. јануара (7. фебруара) 1897. и одобрења Административног Одбора у Вршцу од 18. фебруара (2. Марта) 1897. бр. Е. 213. П. 116. 1897. расписује се дражба на мањак ради оправке парохијског дома. Предрачун оправке је у своти од 503 фор. 11 нов.

А.) Дан дражбе јесте 3. (15.) априла 1897. у 9 сати пре подне.

Б.) Дражбоваће се усменим понудама у општинској писарници у Дубовцу. Дражбодатељ дужан је од горе поменуте своте 10% у име јамчевине у руке председништва положити.

В.) Општина задржава себи право поверења према подузетнику.

У Дубовцу дана 17. марта 1897.

Живан Секулић Аца Секулић
црквени перовођа. председник.

СТЕЧАЈ. 30 1-3

Овим се расписује стечај на парохију II разреда у Заслужници, протопрезвитерата вилицкога.

Интеркалара нема.

Рок пријављивању до Ђурђев дана 1897.

Из сједнице Епарх. Конзисторије, држане у Плашком, 6. марта 1897.

Михаило
Епископ.

Бр. 67. з. 19. ex 1897.

28 1-1

ОГЛАС ДРАЖБЕ.

Српска православна црквена општина Петрињска изнајмљује своју кућу Бр. 282. „свратиште к цару Аустријском“ са правом точења пића, почев од 1. јула 1897. по нов. к. на шест евантуално на три године. Дражба ће се одржавати 2. (14.) априла о. г. у 10 сати пре подне на лицу места. Дражбени увети могу се дознати код председништва, а и читат ће се на дан дражбе.

Српска православна црквена општина.

У Петрињи 5. (17.) марта 1897.

Председништво.

Кнежевић.

29 ОБЈАВА ЛИЦИТАЦИЈЕ. 1-3

Закључком цркв. скупштине од 11. фебруара т. г. и одобрењем слав. епарх. административног одбора у Вршцу од 18. фебруара. о. г. бр. Е. 211. П. 115. ex 1897. покрива ће се овдашњи црквени тороњ бакарном, те се овим путем расписује лицитација на мањак:

Прорачун је укупно за сву дотичну дунђерску и лимарску радњу крет и јабука са златом (Feuer Vergoldung) 2204 фор. 05 новч.

2.) Лицитација ће се одржати 7. (19.) априла 1897. у 10 сахата пре подне у овдашњој црквеној кући.

2.) Лицитира ће се усмено, а лицитант је дужан од горње своте 10% јамчевине у руке председништва положити, која ће се јамчевина подузетнику повратити после обављене колаудације.

3.) Општина задржава себи право поверења према подузетнику.

4.) Ближи услови и све друго што се на ову радњу односи, може се до дана лицитације видети и дознати у писарници месне црквене општине.

У Врачевгају 15. (27.) марта 1897. Пошта Fehértemplom.

Светозар Стошић
председник.

Бр. К. 103 ex 1897.

24 3-3

СТЕЧАЈ.

На парохију II. разреда у Чакову с' платом од 800 фор. и станаринским еквивалентом од 200 фор. годишње.

Парохијску сесију почеће уживати изабрани парох тек почетком економске године 1897/8., зваће своје пак има наступити одмах иза потврде избора епархијском влашћу.

Молбенице ваља путем претпостављених власти поднети потписаној конзисторији до краја месеца марта 1897. по старом календару.

Епархијска конзисторија Темишварска.

Ad C. O. 1768. 651. ex 1897.

1—3 34

СТЕЧАЈ.

Овим се расписује стечај ради попуњења места вежбеника (практиканта) код књиговодства срп. нар. цркв. фондова и заклада у Карловцима са платом од годи-

шњих 500 фор. а. вр. и постављањем у привременом својству.

Срби, који желе получити ово место, нека поднесу своје ваљано инструкисане молбенице срп. прав. нар. цркв. саборском одбору најдаље до 14 (26.) априла 1897., имајући сваки нарочито исказати, да је са успехом свршио трговачку школу. Првенство сем тога ће имати, који су неко време били у служби код којег финансијског завода.

У Карловцима 19. (31.) марта 1897.

Георгије
Патријарх.

ДРУГИ ОГЛАСИ.

ЗВОНЛИВНИЦА И ФАБРИКА ГВОЗДЕНИХ КОЗА ЗА ЗВОНА АНТОНА НОВОТНИЈА У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — са гаранцијом на више година — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у свакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провиђено са круном од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по вољи и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем од мене изнађена и много пута одликована

патентирана са отвореним одушкама провиђена звона,

која имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако, да се овако једно патентирано звоно од 200 килограма изједначаје са звуком других по старој системи ливених звона од 260 килограма.

Даље препоручујем козе за звона од кованог гвожђа, у тороњу слободно стојеће; звона или шоље за сатове од метала; прављење старих звона са крунама од кованог гвожђа. — Звона у тежини од 300 килогр. на ниже има увек готових на стоваришту.

28 25—27

Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко.

На миленаарској земаљској изложби у Будимпешти 1896. награђена са великом миленаарском медаљом.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Администрацији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Карловце. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова. а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Поједини бројеви стају 10 новч

Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима.